

5772

Torah from Around the World

אם אין קמת אין תורה ואם אין תורה אין קמת
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 21 juli 2012 / 2 av 5772

Sidra Matot-Masee, Bemidbar [Numeri] 30:2-36:13

Tanach blz. 332-348

Haftara: Jirmeja 2:4-28, 3:4, 4:1-2

Tanach blz.916-919; 920; 922.

Commentaar: Rabbi Haim Shalom

Director of Outreach and Recruitment, Hebrew Union College, Jeruzalem

Vertaling: David Lilienthal

[*Het Engelse origineel*](#)

“Reizen: Het wezenlijke van vooruitgang”

Deze week hebben wij weer een dubbele sidra, מסות-מסעי, *Matot-Masee*. De naam van het tweede deel, *Masee*, de “reizen” of “tochten” van de Israëlieten is heel toepasselijk, omdat deze tekst de afsluiting vormt van het boek Bemidbar. De rode lijn die door het hele boek loopt, is de tocht van het volk na de Uittocht uit Egypte, het doorkruisen van de woestijn, in menig obstakel lopen en er meestal over klagen. Maar na veertig jaar, een wisseling van generaties, een aantal opstanden, tragedies, wonderen, plagen en af en toe een gevecht met een rots, naderen zij het einde van hun reis. En als ze zo ver zijn, staat de Tora eventjes stil om de lezer er aan te herinneren waar ze zoal zijn geweest. Of liever gezegd, die staat tweeënveertig momenten stil. De reizen van de Israëlieten worden beschreven in de kleinste details. Vandaag de dag betekenen vele van de plaatsnamen voor ons helemaal niets - ze zijn verloren gegaan in de loop van de geschiedenis. We kunnen niet precies aangeven waar de plaatsen lagen - maar toch herhalen we dit reisverslag jaar na jaar, en lezen we de lijst met namen voor van elke plaats waar de Israëlieten stopten voor een korte of langere tijd. Waarom doen we dat? Wat is er zo speciaal aan de ervaring van deze tocht?

We zouden kunnen stellen dat deze eerste grote tocht een voorbode was van dingen die in het verschiep lagen voor ons volk. Onze geschiedenis omspant zo een 3800 jaar en in die hele

tijd is slechts een relatief klein deel "thuis" besteed, in ons eigen vaderland. De uitdrukking "de wandelende jood" werd bedacht omdat, opmerkelijk genoeg, we een volk zijn, dat veel grotere delen van onze geschiedenis in ballingschap heeft geleefd dan dat we een eigen thuis hebben gehad in Israël. Je zou kunnen stellen dat "het onderweg zijn" kenmerkend is voor het joodse bestaan. Als vurige zionist, zou ik willen beweren dat alleen Israël ons ware thuis is, maar de diaspora heeft onmiskenbaar een langere geschiedenis gehad. Als we het over een reis hebben, dan denken we meestal aan de tijd die we doorbrengen onderweg tussen twee andere, meer permanente verblijfplaatsen of stabiele geestelijke situaties – maar in de joodse geschiedenis is de tocht zelf de permanente factor. Joden zijn altijd op reis.

In feite begint de hele joodse traditie met een Tocht - Avraham werd door God geroepen: לך לך *Lech-lecha*, "Trek weg en ga... naar het land dat Ik je zal wijzen" (Beresjiet [Genesis] 12:1). Bij de belangrijkste dagen in onze kalender – op Rosj Hasjana, Jom Kipoer, Soekot, bij de seder Pesach en op Sjawoet lezen we verhalen van reizen. Op Rosj Hasjana vertellen wij van de verbanning van Hagar en Jisjmaëel, en van de emotioneel zwaar beladen tocht van Avraham en Jitschak naar de berg Moria. Tijdens Jom Kipoer mincha krijgen we ons misschien wel bekendste reisverslag: het verhaal van Jona onderweg naar Nineve. Soekot belichaamt het hele concept van reizen omdat dit feest een herbeleving moet zijn van de tocht door de woestijn en het in die tijd wonen in de soekot, de tijdelijke onderkomens. Op de sederavond lezen we van onze grootste trek, de Uittocht uit Egypte, van de slavernij naar de vrijheid, en op Sjawoet lezen we over de reis van Ruth, de vrouw uit Moav naar Israël, die van buiten het volk kwam en daarin opgenomen werd en zo centraal in de joodse gemeenschap kwam te staan dat zij de stammoeder van de Masjiach werd. Het reizen lijkt heel sterk de essentie van ons hele joodse verhaal te bevatten. Waarom?

De Tocht is een metafoor voor de centrale roeping van de joodse opdracht en rol in de wereld. Toen Avraham werd opgedragen zich op weg te begeven en toen de Israëlieten "*op de vijftiende dag van de eerste maand Raämses verlieten*" (Bemidbar 33:3) werden we - zoals op al onze tochten - geroepen niet alleen fysiek te bewegen, maar ook geestelijk. De aard van een reis is dat die ons van huis wegneemt en ons in een kwetsbare positie brengt, in een situatie waarin we ons onzeker voelen. Als je een reis begint moet je over de drempel van je huis stappen en daarna over vele andere fysieke drempels, maar de reis biedt ons ook de mogelijkheid over een aantal emotionele en spirituele drempels heen te komen. De reis opent de mogelijkheid om de absolute waarheden, waarmee we de bekende wereld "thuis" bekeken, achter ons te laten en om ons open te stellen voor nieuwe waarheden - of om op zijn minst vragen te kunnen stellen omtrent de oude waarheden. De kwetsbaarheid, waaraan de reis ons blootstelt, stelt ons ook in staat om te groeien - om vooruitgang te boeken. Zonder vooruitgang verwelken en sterven we. Zonder onderweg te zijn – trekken we ons terug in onszelf.

In onze sidra komen we vele voorbeelden tegen van de vooruitgang die inherent is aan de joodse traditie. Wij worden herinnerd aan de noodzaak het leiderschap te vernieuwen, en we worden gewezen op de mogelijkheid verandering aan te brengen in de meest fundamentele elementen van de halacha [de joodse wet]. Dit gebeurt onder andere door de toevoeging dat de Levieten ook grond in het land mochten bezitten (Bemidbar 35:2-8), en ook in de juridische sfeer waar aanpassing van de halacha door middel van precedentvorming wordt geïntroduceerd.

Een voorbeeld hiervan is de zaak van de dochters van Tselofchad, waarover we vorige week in sidra Pinchas lasen. Daar werd het belang van vooruitgang in de joodse traditie geïllustreerd aan de hand van een verandering op het gebied van de rechten van vrouwen.

Hun klacht dat zij als dochters geen recht op de erfenis van hun vader zouden hebben, nu er geen zoon was, werd gegrond verklaard en aan hen werd vervolgens in soortgelijke situaties erfrecht toegekend: ook voor alle dochters. De traditie kon, ondanks dat die voortkwam uit de patriarchale maatschappij van die tijd, hun gelijk niet ontkennen. In de sidra van deze week zien we andersoortig gevorderd inzicht bij de leiders van de stam waartoe de dochters van Tselofchad behoren. Zij stellen dat als de dochters zouden trouwen met iemand uit een andere stam, het land van de vader dan tot het bezit van die stam zou gaan behoren en ze eisen daarom dat dit niet mag gebeuren, immers het land dat aan hun stam werd toebedeeld

moet bij de stam blijven. Ook deze claim wordt gezien als correct en wordt toegekend. Je zou dit kunnen beschouwen als een stap terug in het verlenen van gelijke rechten aan de vrouwen, maar de commentaren vertellen ons ter geruststelling dat de dochters van Tselofchad hiermee instemden en dat ze ondanks deze wijziging geen gebrek aan keuze van huwelijkspartners hadden. Bovendien, vertelt ons onze traditie (Jalkut Me'am Loez, Bemidbar, p. 409) dat deze belemmering van trouwen buiten de stam later werd ingetrokken.

De sidra vertelt ons dat de joodse traditie er altijd al een van spiritueel onderweg zijn is geweest. Vooruitgang behoort tot het wezen van de traditie. Soms, als we te veel thuis blijven - vergeten we dat vooruitgang onvermijdelijk is. Soms kunnen alleen degenen, die zich buiten ons huis bevinden ons helpen zien wat we zelf niet in staat zijn om te zien. Misschien zijn het dezer dagen alleen de Joden in de diaspora, die zich nog steeds in een kwetsbare en onzekere situatie bevinden en altijd onderweg zijn, die het leiderschap van Israël aan de noodzaak van openheid kunnen helpen herinneren en aan het belang om niet al te zeker van zichzelf te zijn.